

УДК 378.091.313:796.5:796.071.4:004:005.57

В. В. ОСАДЧИЙ

доктор педагогічних наук, професор
Мелітопольський державний педагогічний університет
ім. Богдана Хмельницького

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ТУРИЗМУ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У статті здійснено аналіз теоретичного підґрунтя, особливостей і специфічних умов упровадження інформаційних технологій та інтерактивних засобів навчання в процес професійної підготовки майбутніх фахівців з туризму. Встановлено, що на сьогодні інтерактивні методи навчання набувають нового змісту, пріоритетну роль у якому відіграють взаємодії, розвиток навичок спілкування, формування соціального досвіду, навчально-педагогічна співпраця учасників освітнього процесу.

Ключові слова: майбутній фахівець з туризму, інформаційні технології, інтерактивні методи навчання, туризм, професійна підготовка майбутнього фахівця з туризму.

На сьогодні, в умовах стрімкого й сталого розвитку індустрії туризму світового ринку праці, нагальною потребою є вирішення такого важливого питання сучасності, як кадрове забезпечення цієї галузі. Тому, з огляду на багатогранність розвинутої системи туристичної індустрії, сучасна система освіти покликана підготувати фахівців до ефективного виконання таких видів професійної діяльності в туризмі, як: сервісна, виробничо-технологічна, організаційна, управлінська.

Отже, умови освітнього середовища, модернізація змісту, інформаційно-комунікаційне забезпечення, інноваційні форми й методи навчання, оновлення організації академічних занять, вимоги до якості оволодіння студентами знань, умінь та навичок – усе це визначає завдання освітян, які здійснюють підготовку майбутніх фахівців з туризму.

У межах сучасної інформаційної структури туристичної галузі змінюється схема економічних відносин між виробником і споживачем туристичних послуг, а саме: “інформація – виробництво – туристичні послуги”. У цій схемі інформація є, з одного боку, дійсним середовищем взаємодії всіх ресурсів, необхідних для створення туристичного проекту, з іншого – окремим самостійним ресурсом, що формує споживчі потреби туриста.

Тому вивчення існуючих інформаційних послуг у туризмі, основних сфер застосування, набуття вмінь і навичок використання інформаційних технологій у професійній діяльності, а також формування необхідних компетенцій для ефективного виконання професійних завдань із застосуванням інформаційних систем є актуальним завданням сучасної освітньої галузі.

Теоретичне підґрунтя досліджуваного нами питання становлять праці науковців, присвячені впровадженню інформаційних технологій в освітньому процесі, зокрема прикладній філософії відкритої освіти в педагогічному аспекті (О. О. Андрєєв, В. І. Солдаткін) [1]; теоретичним та методичним основам організації навчання в професійно-технічних закладах (Р. В. Гуревич) [2]; інформаційно-технологічному забезпеченню професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту із застосуванням інформаційних технологій (Р. В. Клопов) [3]; комп'ютерно орієнтованому навчальному середовищу в професійній підготовці з інформаційних технологій майбутніх менеджерів-економістів (Т. І. Коваль) [4]; теоретичним і методичним основам ступеневої підготовки майбутніх фахівців з комп'ютеризованих систем у технічних університетах (Г. О. Козлакова) [5]; інформаційно-телекомунікаційним технологіям у сучасній освіті: досвіду, проблемам, перспективам (Н. Г. Ничкало) [6]; системам застосування інформаційних технологій у професійній підготовці майбутніх економістів (Т. Б. Поясок) [7]. Також доцільним для розкриття питання застосування інформаційних технологій та інтерактивних засобів навчання майбутніх фахівців з туризму у вищих навчальних закладах вбачаємо розгляд праці з інформаційного середовища як чинника формування комунікативних стратегій розвитку туристичної діяльності (О. В. Тишевська-Шапошник) [8]. Отже, проблема застосування інформаційних технологій та інтерактивних засобів навчання в професійній підготовці майбутніх фахівців з туризму у вищих навчальних закладах є важливою та потребує більш копіткого вивчення й аналізу.

Метою статті є висвітлення питань застосування інформаційних технологій та інтерактивних методів навчання майбутніх фахівців з туризму у вищих навчальних закладах.

Основні завдання дослідження: проаналізувати теоретичне підґрунтя застосування інформаційних технологій та інтерактивних методів навчання майбутніх фахівців з туризму; визначити особливості, схарактеризувати умови застосування інформаційних технологій та інтерактивних методів навчання майбутніх фахівців з туризму у вищих навчальних закладах.

В умовах сучасної глобалізації набуває поширення технологізація, формуються нові принципи інформатизації й управління туризмом, що вимагає осмислення ролі інформаційного забезпечення туризму як складової системи інформаційного суспільства.

Необхідно зазначити, що однією з характерних особливостей туристичної діяльності є велика кількість і різноманітність інформаційних потоків, що супроводжується їх постійною актуалізацією та високою швидкістю обмінних процесів і дій. Інформаційні взаємозв'язки існують між усіма учасниками туристичного ринку, при цьому особливу увагу приділяють саме інформації, призначеній для кінцевих користувачів (туристів) туристичного продукту. Це зумовлено специфічними рисами туристичного про-

дукту й необхідністю надання максимально вичерпної інформації щодо цього продукту для потенційних туристів.

Зауважимо, що до характерних рис застосування інформаційних технологій у туристичній галузі потрібно зарахувати те, що вони:

- всебічно проникають, глобально й ґрунтовно поширюються, завдяки чому величезна кількість знань зберігається, передається та стає надбанням людей будь-де;
- наближають інноваційний процес, надаючи можливість для найпростішої обробки величезних обсягів інформації та скорочення часу, необхідного для проектування нового туристичного продукту;
- сприяють більш ефективній роботі туристичного ринку шляхом спрощення та розширення доступу до інформації, усуненню бар'єрів для нових його учасників, допомагаючи проникненню на ринок покупців і продавців.

Отже, якість інформаційного забезпечення туристичної галузі видається найважливішим фактором, що безпосередньо впливає на якість туристичних продуктів і послуг.

Тож, з огляду на зазначене, зауважимо, що під час професійної підготовки фахівців для туристичної галузі особливого значення набуває саме інформаційна складова процесу їх навчання.

З урахуванням специфіки туристичної діяльності, особливостей професійних завдань фахівців з туризму завданнями формування та розвитку механізму інформаційного забезпечення розвитку цієї галузі є:

- збільшення туристичного попиту завдяки підвищенню інформованості туристів про туристичні ресурси й можливості територій;
- зниження інформаційного ризику під час прийняття рішень у сфері управління туризмом;
- покращення координації дій між державними організаціями різних рівнів та учасниками туристичного ринку;
- удосконалення основних характеристик інформації, що використовується (актуальність і вчасність, повнота, доцільність, достовірність, доступність, значущість);
- уніфікація процесів збору, обробки, використання та поширення інформації.

Під час професійної підготовки у вищих навчальних закладах самореалізація майбутніх фахівців з туризму можлива за допомогою різних способів і методів. При цьому важливу роль у сучасній педагогічній науці відіграють саме інтерактивні методи навчання, які орієнтовані на активну спільну навчальну діяльність, спілкування, взаємодію викладача й студента та надають змогу вибудувати освітній простір для самореалізації майбутніх фахівців туристичної сфери.

На сьогодні поняття “інтерактивні методи навчання” набуває нового змісту, пріоритетна роль у якому належить взаємодії, розвитку навичок спілкування, формуванню соціального досвіду, навчально-педагогічній

співпраці учасників освітнього процесу. Тож, інтерактивні методи можна розглядати як найсучаснішу форму активних методів навчання в підготовці майбутніх фахівців з туризму у вищих навчальних закладах.

Зауважимо, що до інтерактивних методів навчання майбутніх фахівців з туризму належать такі, як: дискусія; евристична бесіда; розробка туристичного проекту; вирішення ситуаційних професійних завдань; “мозковий штурм”, рольові та ділові ігри; тренінги, відеотренінги; кейс-метод; інтерв’ю; експертне оцінювання; метод проектів, метод моделювання; групова робота з ілюстративним матеріалом; перегляд та обговорення презентацій, відеоматеріалів, відеоекскурсій.

До технічних засобів, які забезпечують реалізацію інформаційних технологій у підготовці майбутніх фахівців з туризму у вищих навчальних закладах, належать організаційна, комунікаційна та комп’ютерна техніка, що використовується в освітньому процесі.

Інтерактивне навчання має особливу форму організації пізнавальної діяльності майбутніх фахівців з туризму, суть якої полягає в тому, що під час навчального процесу майже всі студенти залучаються до процесу пізнання, формуються їх розуміння й рефлексія щодо знань і думок. Спільна діяльність студентів у процесі пізнання, освоєння навчального матеріалу означає, що кожен з них особисто залучається до освітнього процесу, здійснюється обмін знаннями, ідеями, способами роботи. Атмосфера доброзичливості й взаємної підтримки надає можливість студентам не лише оволодіти новими знаннями, а й розвинути свої комунікативні вміння, вміння слухати думки інших, обмінюватися думками, обдумувати й оцінювати різні погляди, брати участь у дискусії, приймати групове рішення.

Отже, насамперед, інтерактивне навчання майбутніх фахівців з туризму є діалоговим, особливості взаємодії викладача й студента в якому полягають у такому:

- включення в спільний емоційний стан та єдиний творчий освітній простір;
- спільне занурення в проблемний стан вирішуваних завдань з туризму;
- узгодженість під час вибору засобів і методів реалізації вирішення навчальних завдань.

Суть інтерактивного навчання в підготовці майбутніх фахівців з туризму полягає в тому, що організація навчального процесу враховує, що майже всі студенти мають можливість висловлювати особисту думку, відстоювати свою позицію, бути активним учасником процесу сприйняття.

Слід наголосити, що інтерактивні методи не обов’язково пов’язані з використанням інформаційних технологій, проте в сучасному світі складно уявити навчання без використання комп’ютерних технологій. Зокрема, навчання майбутніх фахівців туристичної сфери.

Висновки. Таким чином, узагальнюючи результати теоретичного аналізу, зазначимо, що в умовах стрімкого й сталого розвитку індустрії ту-

ризму світового ринку праці нагальною потребою видається вирішення такого важливого питання сучасності, як кадрове забезпечення цієї галузі. Враховуючи багатогранність розвинутої системи туристичної індустрії, сучасна система освіти покликана підготувати фахівців до ефективного виконання таких видів професійної діяльності в туризмі, як: сервісна, виробничо-технологічна, організаційна, управлінська. З'ясовано, що важливу роль у сучасній педагогічній науці відіграють інтерактивні методи навчання, що орієнтовані на активну спільну навчальну діяльність, спілкування, взаємодію викладача й студента та надають змогу вибудувати освітній простір для самореалізації майбутніх фахівців туристичної сфери.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні та висвітленні інших питань інформатизації професійної підготовки майбутніх фахівців з туризму.

Список використаної літератури

1. Андреев А. А., Солдаткин В. И. Прикладная философия открытого образования: педагогический аспект: монография. Москва: РИЦ "Альфа" МГОПУ им. М. А. Шолохова, 2002. 168 с.
2. Гуревич Р. С. Теоретичні та методичні основи організації навчання у професійно-технічних закладах: монографія / за ред. С. У. Гончаренка; АПН України, Ін-т педагогіки і психології професійної освіти. Київ: Вища школа, 1998. 229 с.
3. Клопов Р. В. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту із застосуванням інформаційних технологій: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Вінницьк. держ. пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2012. 520 с.
4. Коваль Т. І. Формування професійно-значущих якостей майбутніх менеджерів у процесі професійної підготовки з інформаційних технологій. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2004. Вип. 2. С. 59–75.
5. Козлакова Г. О. Теоретичні і методичні основи ступеневої підготовки майбутніх фахівців з комп'ютеризованих систем у технічних університетах: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Ін-т вищ. освіти АПН України. Київ, 2004. 490 с.
6. Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи: зб. наук. пр. / ред. М. М. Козяр, Н. Г. Ничкало; Акад. пед. наук України, Ін-т педагогіки і психології проф. освіти, Львів. держ. ун-т безпеки життєдіяльн. Львів, 2006. 633 с.
7. Поясок Т. Б. Система застосування інформаційних технологій у професійній підготовці майбутніх економістів у вищих навчальних закладах: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / АПН України, Ін-т пед. освіти та освіти дорослих. Київ, 2009. 559 с.
8. Тишевська-Шапошник О. В. Інформаційне середовище як чинник формування комунікативних стратегій розвитку туристичної діяльності. *Вісник Харківської державної академії культури*. Харків, 2012. Вип. 37. С. 216–224.

Стаття надійшла до редакції 08.09.2017.

Осадчий В. В. Применение информационных технологий и интерактивных методов обучения в подготовке будущих специалистов по туризму в высших учебных заведениях

В статье проанализированы теоретические основы, выявлены особенности и специфические условия внедрения информационных технологий и интерактивных средств обучения в процесс профессиональной подготовки будущих специалистов по туризму. Доказано, что сегодня понятие интерактивных методов обучения наполняе-

тся новым содержанием, приоритетная роль в котором принадлежит взаимодействию, развитию навыков общения, формированию социального опыта, учебно-педагогического сотрудничества участников образовательного процесса.

Ключевые слова: будущий специалист по туризму, информационные технологии, интерактивные методы обучения, туризм, профессиональная подготовка будущего специалиста по туризму.

Osadchiy V. Application of Information Technologies and Interactive Methods of Training in Preparation of Future Masters in Tourism in Higher Educational Establishments

The article analyzes the theoretical basis, peculiarities and specific conditions for the implementation of information technologies and interactive means of training in the process of training future masters in tourism. The author believes that today, in the conditions of rapid and sustainable development of the tourism industry of the world labor market, the urgent need is the solution of such an important issue of the present as the staffing of this industry. Therefore, given the versatility of the developed system of tourism industry, the modern educational system is intended to prepare masters for the effective implementation of such types of professional tourism activities as: service, production-technological, organizational, management.

The author also understands that the conditions of the educational environment, content modernization, information and communication support, innovative forms and methods of training, updating of the organization of academic classes, requirements to the quality of mastering of knowledge, skills and abilities by the students is an important and actual task of the educated educators future tourism professionals.

Also, the author of the article finds that today interactive teaching methods are filled with new content, whose priority role is interactions, communication skills development, social experience formation, educational and pedagogical cooperation of participants in the educational process. Some conclusions are outlined, suggestions are made regarding solving the problem under study, prospective directions of further researches are revealed.

Key words: future masters in tourism, information technologies, interactive methods of training, tourism, professional training of the future masters in tourism.